

SZERKESZTŐI IRODA:
Belső utcza 21. szám. (Postapost) hová a lap szellemi részét illető
kérdéseknek czimzandók.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DÍJA:
Videkire postán, vagy helyben házhoz hordva
Egy évre . . . 16 frt. Negyedévre . . . 4 frt.
Hétre . . . 8 frt. Egy óra helyben . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Nem jelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepeket követő napokon.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:
Kolozsvár, Belkőzép-utca 33. szám.

HIRDETESI DIJAK
Egy cenziméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok
árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttéri cikkek
garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Vasut és pénzügy.

A kormányának megvan az óriási többsége, föltétlenül rendelkezik a parlamenttel és az egész államgépezettel. Tehet, amit épen tetszik, az egész országgal: minden de minden föltétlenül hatalmában van: törvényhozás, közigazgatás, pénzügy, igazságszolgáltatás, lakosság és adófelügyelők. Tehet sok jót, de mivelhet roppant sok károkozást, ha tovább is a megkezdett ösvényen halad.

Hogy azonban tulajdonképen mit akar, azt még gyanítani sem igen lehet. A kormányának, minisztereknek és párt-embereknek, a lefolyt választás előtt és alatt nem volt más programjuk, mint egy név: a Tisza Kálmán neve és egy hangzó jelszó: a szabadelvűség. Ők bíznak föltétlenül a geszti földesurban: ezen a programmal léptek a nemzet elé. Azt mondták: 12 évi „bölcs”, „hazafias”, „erélyes”, „áldásos” kormányzat, melyet Tisza Kálmán 1875. óta Magyarország boldogítja, elég jelentős program és kellő garancia arra, hogy azelőtt kőre sorakozzunk.

Hát majd kistul a vallatásból, hogy milyen programmal miként fogja a kormánypart rendezni az ország zilált ügyeit.

Különösképen kíváncsiak vagyunk a pénzügyi rendezésre, 30—40—50 millió forint évi deficitet elenyésztetni, nem gyekekárját. És mi Tisza Kálmán-tól s erdekársaitól épen nem reméljük a feladat megoldását. Az az államférfi, aki első sorban épen a feladatra vállalkozott s 12 évi erlködés után is ott áll még a kezdet kezdetén, az lehetetlen, hogy a siker kilátásával folytatassa tovább is a kísérletezést.

Bármilyen legyen is a pénzügyi zavarok oka, akár a közönségi rendszer, akár könnyelmű gazdálkodás, akár a tulajdonságok mértékben követett bevezetési rendszer, kétségtelen, hogy ugyanazon párt és ugyanazon vezér, akik pénzügyeinket e zavarba vitték, onnan bizony kimenteni és egy helyesebb pénzügyi politika ösvényére térni: képtelenek lesznek úgy a jövőben, mint most voltak a múltban.

Legújabb bizonyítékok erre a vasuti politika, melyet a Tisza-kormány legújabb vasuti portentuma: Baross Gábor hangyarált, és a kapkodó tervezgetés, amit a kormány és hívei az indirekt adókkal elkövetnek.

Szóljunk most csak Baross-ur vasuti politikájáról. Amit ő és satellese: Lukács Béla az államvasutakkal vég-

hez visznek, az azt bizonyítja, hogy ezeknek az uraknak vagy fogalmuk sincs a helyes és észszerű vasuti politikáról, vagy ha van, azt alsóbb rendű kérdések tartják a s fő súlyt a pénzügyi oldalra fektetik.

Baross és Lukács Béla úgy látszik, az államvasutak révén akarják megszerezni azt, amit a magyar állam elveszített a rossz pénzügyi gazdálkodás vármján. Takarékoskodás: ez a jelszavuk, a fiskális érdekek tulsága: ez a törekvésük. S a fiskális érdekek aztán megöli a helyes vasuti és közlekedési szempontokat. A közlekedési miniszterium nyakrafőre gazdálkodik az államvasutak minden terén: új kezelési rendszert indít be, s eközben megtakarítást eszközöl úgy a személyzetben, mint az üzem-kiadásokban.

A kedvezményes szállítást megvonja nemcsak az állami tisztviselőktől s a többi eddigi kategóriáktól, de még a vasuti hivatalnokok egy részétől is. Természetesen ezzel csak azt éri el, hogy a személy-forgalom érezhetőleg megcsappan. Aztán fogja magát s a készleteket nem egészíti ki, a forgalmi tárgyak szaporítását és időnkinti javítását megszünteti, szóval az üzletet nem fejleszti, hanem visszafelé tereli.

Még csak épen az van hátra, hogy a tarifákat fölemelje, akkor aztán betetőzte lesz a legeslegjobb vasuti politikát. A rideg fiskális szempont uralkodóvá lesz, a takarékoság elve érvényesül a maga teljes tulczigazottságában.

De mi lesz azután? Egy-két évig meglehet, e rendszerrel némi külső sikereket fog felmutathatni Baross ur. De az is szent igaz, hogy pár évmulva annál nagyobb lesz a reakció. A forgalom meg fog csapanni: az anyag-készletek elfogynak, vagy használhatatlanná válnak, s azzal vége lesz a pünköszt királyságnak is; mert egy egész-séges vasuti politikánál nem szabad a fiskális érdeket, hanem a közlekedési eszközök szaporítását, folytonos javítását, új vonalok megteremtését s a forgalom emelését, e czélból pedig a szállítási tarifák folytonos lejjebb szállítását tartani szem előtt, mint vezérelvet.

Csak e vezérelv szolgálatában tehet egy állam, vasúttal, hasznos és valóban áldásos szolgálatot egy ország iparának, kereskedelmének, összes közgazdasági érdekeinek; ellenben a merev és kizárólagos fiskális érdekek tulsulyra emelése, szinte helyrehozhatatlan károkat zudithat az ország közgazdasági életére.

Baross Gábor ezt a merev, kizárólagos fiskális érdeket emelte érvényre vasuti politikájában; azért a visz-szahatás és krach rövid idő múlva kimeráthatatlan, kikerülhetetlen lesz.

Politikai hírek.

Uj főispán. A király gr. Török Napoleonot, Ung vármegye főispánját, ezen állásától, saját kérésére felmentette és helyébe gr. Török Józsefet Ung vármegye főispánjává nevezte ki.

Képviselőválasztás. A tétli választókerületben kedden megejtett pótválasztás alkalmával G. o. d. Béla mérsekelt ellenzéki 836 szavazattal Hentaller Lajos függetlenségi 640 szavazata ellenében képviselővé választották.

A szeszadó reformja. Mindkét állam pénzügyminiszteriumának szakelőadója, mint Bőséből táviratilag jelentik, naponként több órán át tartó üléseken tanácskoznak a szeszadó reformja fölött. Ezek a tárgyalások huzamos időt vesznek igénybe. Jelenleg pontos adatokat gyűjtenek és állítanak össze a tényleges szeszfogyasztásról Ausztriában és Magyarországon, továbbá azon szeszmenyiségéről, melyek ipari czélokra, házi használatra, tisztításra, valamint hófejlészkészre és világításra használtaknak fel.

Egy felesleges egyeslet.

Kolozsvár, 1887. július 7.

A felvidéki magyar köznevelődési egyesületet már megalakulásakor feleslegesnek tartottuk. Azóta évről-évre figyelemmel kísérjük működését, s hova-tovább mindegyre jobban megért bennünk a meggyőződés, hogy ez egyesület odafenn csakugyan felesleges.

Az erdélyi részekben egészen más állapotok uralkodnak, mint a felső vidékeken. Itt veszedelem az, a mi ott századok óta változatlan állapot. Itt vissza kell bódítani a meggyengült magyarságot szászról, oroszról, oláhtól, — ott a szlávoktól akarják megvédeni a magyar fajt oly bajtól, mely abszolút sehol sem létezik. Évszázadok hosszú sora óta a népesség faji aránya mindig ugyanaz volt, a mi ma. Környezetben, Selmeczen, Bakabányán, Ujbányán, Maróthon, Szt.-Kereszten, Verebélyen, Nyitrán, Trencséuben stb. és mindenütt kifelé a központokból minden faluban ugyanaz, mint volt száz és volt kétszáz esztendő előtt. Mire való tehát az egyesület? Mit akar védeni, mikor nincs szükség védelemre. A magyar fajt nem kell védeni, a szlávokat viszont nem lehet megmagyarosítani. Hát mit akarnak.

Értsük meg egymást. Az erdélyrészi köznevelődési egyesület nem lehet a felvidékiehez hasonlítani.

Itt a mellett bizonyít rengeteg adat

és hosszú tapasztalat, hogy mindazokon a vidékeken, hol a magyar faj egy-egy maroknyi része izolálva volt a nagyobb központoktól, lassanként el-elhagyogatta jó formán öntudatlanul nemzeti szokásait, s elfeledte nyelvét. A felső vidékeken ez soha sem történt, s nem történt pedig azért, mert a szláv (tót) és oláh nép között kardinalis különbségek vannak. A szlávok sokkal simulékonyabb és alkalmazkodóbb faj, semhogy képes lenne oly merev ellentállásra minden kívülről jövő aktióval szemben, mint a milyenre képes az oláh. A szláv faj elfogadja a magyar kultúrát, mert van szellemi intelligenciája és tud mérlegelni, az oláh nem fogadja el, mert nem érti. Miveltebb osztálya pedig azért, mert nem akarja. Mert ábrándok után futkos, — s Tiszáig terjedő oláh birodalomról álmodozik. Mert a közel Romániában aknamunkát végező nacionalis párttól bujtogató vezényszókat kap és élcszt, terjeszt és hirdet elkeseredett szóval, megfizetett siróssággal N. Szébenben, Brassóban, Balázsfalván és mindenütt, hová a Románia eszélyes kormány által is kiballottinirozott nacionalisták örvjengése elhatol tud a kabátos holdkórosok révén. Ily körülmények között tehát méltán feltehetjük a nagy kontingenst tevő idegen faj között szétszórt magyarságot, s munkálunk az egész ország helyeslése között arra, hogy az életviszonyok természetes kényszere kapasan tölünk elidegenedést és elhódított magyar-románságot — visszahódítsuk a kultúra fegyverével.

S ez az a czél, mely minket a felvidéki közm. egyesülettel lényegesen megkülönböztet.

Ez egyesületnek odafenn nincs tere, nincs czélja, mert nem lehet czélja a szláv faj között. A köznép simulékony és tömegében egyáltalában nem veszedelmes. Alapvonása a szelidség és türelenség. Kabátos osztályától pedig nincs mit tartani. Sokkal inkább szét vannak szórva a tekintélyes számot tevő magyar faj között, semhogy az erdélyi kabátos oláhokhoz hasonló conspíratio agyunkban megfogamozhatnék, s a köznép sokkal józanabb, az uralkodó osztály jóakarataira ültetnek, földművelésnél, iparnál és kereskedelemnél sokkal inkább reá van szorulva, semhogy a töröz-szt.-mártoni szláv radikalizmus most már csak titokban terjesztett igazgatásaira ügyeljen. A tót nép mindenek fölött jó indulatú és practicus. Gyártmányait magyar kereskedőknek árusítja, gabonáját, barmait, s egyéb mezőgazdasági terményeit magyar piacokon Nyitrán, Komáromban, Érsekújvárt, Léván, Besztercebányán hozza forgalomba; munkaejét bányákban, gyárakban, hutákban, malmokban, erdszetnél, tutajos fakereskedésnél, fuvarosnál, mezői munkánál, magyar javadalomért használja fel és értékesíti évek

ről-évre, nemzedékről-nemzedékre századok ideje óta mindig. Miféle czélja van tehát a felv. köznevelődési egyesletnek, melyért fenn áll, mikor most már a st.-mártoni bolondok elleni actio is tárgytalanná vált? Közösen tudott dolog, hogy mióta a sent-mártoni szájaskodók által hálába kerített boldogtalan tót diákokat mindenfelé kicsapták igazgatásai miatt az iskolákból; mióta egy pár nyelven pap barátságos intést kapott hevíleteik fekezésére, s mióta a titokban működő panszlávok saját fajukbeli férfiak részéről olyannyira kemény leccskét kaptak most harmad éve: még az a kevéske veszély is elmúlt, melyet e bolondozó urak esetleg támaszthattak volna, de a mely egy mosdótálban keletkező vihárnál semmiesetre sem lett volna nagyobb.

Ha tehát a nép, mint tömeg, nem hallgat a kabátosokra, a kabátosok pedig nem merészkednek epét prűszkölni, s a magyar faj nincs kitéve az eltötösödés veszélyének: nem látjuk be az okot, miért ne oszolk fel a felvidéki közm. egyesület, s miért ne adná meggyűjtött kevés pénzét az erdélyrészi kultúr egyesletnek, melynek országosan elismert szüksége van rá?

És tovább meggyűnk. Ha igaz az, hogy minden keletkező egyesület szükségességét a társadalom részvétele dönti el kedvező, vagy kedvezőtlen irányban; úgy igaz az is, hogy a felvidéki egyesületet maga a társadalom tartja részvételestéggel legelső sorban feleslegesnek. Alig néhány ezer forintnyi összeg az, mely az egyeslet rendelkezésére áll, mint tőke. Fiókjai egyenként mindössze néhány száz forinttal. Legtöbbsz, 891 frttal, ez évben a zólyomi. Ime e kis numerusok legfrappansabb bizonyítékát adják a fölöslegességnek. S e kevés pénzzel ugyan mit akar élni az egyeslet? Ovóákat, egyházakat, tanintézeteket, népiskolákat akar e segélyezni? Miből?

Jól ismerjük azokat a rugókat, melyek a felvidéki egyesületet esztendő előtt megteremtették, de esztal nem reflektálunk rájuk s csupán a tényleges állapotra utalunk akkor, mikor egyetértünk a társadalom itéletével, — s véleményünket hasonló irányban kimutatjuk.

És valóban a legbőlebb dolgot eslekedné a felvidéki választmány, ha figyelembe venné a nagyon is világosan és fölrérthetetlenül nyilatkozó részvételestéget és kimondaná, hogy összegyűjtött néhány ezer forintját ezennel a valóban fenyegetett pontok védelmére hajlandó odaengedni. Ott haszontalanul bever az a pénz, mely itt gyümölcsöt nem terem. Ott czéltalan tengődés az, a mi itt komoly életkérdés.

Határozzon tehát a felvidéki választmány, s lássa be a valódi szükségességet, mert állítjuk ime a legkomolyabban, hogy

Diána fegyelme.

A „Dora” szerzőjétől.

Az „Ellenzék” számára fordította: Amica.
XXIV.
(Folytatás.) 41

Midőn hallotta, hogy Lady Scarsdale Cameron urhoz ment férjhez, nem gondolt arra, hogy vajjon ez a házasság, hogy fog a Cameron ur leányára hatni: s ha tőle kérdezik valószínűleg ő is azt mondta volna mint mások hogy „kittinő jó dolog Diánára.”

Sir Lisle csak néhány napot szándékozott Londonban tölteni; de ott maradt elbűvölve, megigézve, nem tudva Diánát elhagyni, s mert Scarsdale volt, nem tudott tőle egy nyájias vagy szót kegyet megnyerni.

Lady Cameron azt remélte, hogy nem sokára Fernesse megy; de egy vagy két kis terevei olyan jól sikerültek, hogy nem tartotta bölcsességnek épen most változtatni. Lord Clanronald folytonos vendég volt, Sir Lisle mindennap megjelent. Ilyen kedvező körülmények között nem lett volna okosság a kis háztartást felbontani.

Tehát Lady Cameron kirándulásokat rendezett Richmondba; ő szerette az ifjakat egymáshoz közelebb hozni. Voltak táncestélyek, s kis társas vacsorák; minden napra volt valami mulatság Sir Scarsdale és a szép Diána minden este találkoztak, s az igézet Diánát utólrte mint egykor az Istennő Diánát. Lassan de biztosan megtanulta szeretni Sir Lislet a nélkül hogy tudta volna. Jelenléte édes üdvösséggel töltötte el, vakon ment sorsába, nem álmódva, hogy egy Scarsdalet valaha szeretni tudna.

A leány szívében még mindig folyt a küzdelem, szeretne és gyűlölte Sir Lislet.

AZ „ELLENZÉK” TÁRCAJA.

1887. július 7.

Homorod.

— Fűrdői levél. —

Julius elején.

... Magyarországi kis lány vagyok. Erdélyt csak hallomásból, utleírásokból s rajokból ismertem. Akárhányszor hallottam Erdélyt a „magyar Svájc” elnevezéssel jellemezni.

Beszélték a szép kis országról eső-dolgokat, mikből azt vettem ki, hogy szép, hogy szegény s hogy mindennekfelett érdekes. Bivallom: „galambszárnyn ábrándos helyek” (azt mondják, hogy ilyen a lelke) már nagyon vágyakozott a benyomások közvetlenül elfogadni; nagyon vágytam látni végre „Magyarország jobb kezét.” Meglehetősen eleven képzelőtehetségem van; nem esoda t-hát, ha a nagy világ e vadregényes darabjait a magam módja szerint kinézelem, — magam elé festettem élénk, változatos képekben s alkottam magamnak olyan fogalmakat róla, a milyenek lelkem vérték a leginkább megfélelték.

A csatlódás rendszerint kellemetlen. Ha kellemes — annál kellemesebb. A mint a glanzdony átrohan a határon, azt érzi az ember, a mit érez egy szép költemény olvasása közben, melyben tú és öröm, fájdalom és a gyönyör minden neme úgy váltakozik, mint itt a természet ezérfé szeszé-jes játéka. Ezt érzem egész Erdélyben. Le-

írni, lefesteni Erdély vidékeit: gyöngye a toll s erőtlén a képzelődés. Olyan az mindent, mint egy tündérálmom. . . Még a királyurfiak és királykisasszonyok sem hiányoznak, csodaszzerű dolgokat művelvén az embarsziv szerelmének csodaszzerű hatalma alatt. . .

Ki ne hallott volna a Székelyföldről? És ez eredetiségében classicus népről? . . . Ki ne érezte volna e nép virágainak mámoros, részegítő illatát? . . . Ki ne olvasta volna a székely népköltőmennyeket, balladákat, szerelmi dalokat, melyek mind . . . mind olyan páratlan szépségűek? . . . Igazán . . . úgy mondhatom: egy áhitatos érzelme kísér a székelyföld minden zugában. Azt látom itt, a mit ritka helyen: párosulva a természet pazar bőkezűségét, az emberek eszével, szívével és szellemével. Két gardédammom is van, aztán egy barátom, kivel összefort a lelkem s kit úgy hívnak, mint legkedvesebb virágomat: Margarith.

Van hát, a ki megmagyarázza mindazt, a mit nem értek. A Homoród felé vezető úton ezer olyasmi van, a mi felkölti figyelmemet. Egy-egy szép erdő, mező, várrom, összedült falak, kastélyok romjai. . . Hiszen azért „galambszárnyn ábrándos” a lelkem, hogy berpölje a régmúltak itt felejtett látható romjait s e romok közt mosolygó virággal, mellettk elfolydogáló patakkal, felettük ragyogó csillaggal s falak között ságó-bugó szellővel párbeszédet szöjjön; régi emberekről, régi emlékekről kérdezősködjék. . .

Ha egyedül utaznám, napokig bolyonganék egy-egy vár romjai között. De szerencsémre vannak romai, a kik előbbre helyezik a prózát a poézisnél. No de hát én is ilyen leszek — egyszer . . . Addig pedig legyen az szép előttem, mit azzá lelkem és képzelődésem varázsol. . .

Bud' vára és a Székelytámad az út mentében maradoznak el tőlem. Az én kék szemeimnek kérdő tekintetere olyan szomorú tekintettel válaszolnak. — Bizony a míg a sorsüldözött szép magyar királynő, I.abella királyasszony e falak között keresett otalmat, de más volt az élet; de másként néztek ki e falak, félelmesen és büszkén, hogy olyan szép asszonyt, hogy a magyar királynét védelmezheték! . . . Mesészerű ez. S lám: igazán magyar szív, magyar emberek karjai és fegyverei védtek őt. És a rajongó lelkesülés, mellyel népe őt körülvevő. Önkénytelenül eszembe jutnak a költő szavai: „magyar nőnek született! . . . áld érte sorodat!”

Amint az ember Udvarhelyt — ezt a esinos székely várost, mely egyszersmind a Székelyföld anyavárosa — elhagyja, elébe tárul egy pompázó vidék, egy álomszerű kép, egy darabja a népmesék országának. Meglehet azért találom oly szépnak, mert rém nézve mindez az ellentét varázásával hat. — Magyarországon ilyesmit nem lát az ember. Az út hol lankásan, hol meredeken kanyarodik el a regényesen fekvő falvak között; kétélfel — a merre a szem néz és a meddig el lát — bűbajos rendetlenségben, merész szabálytalanságban erdők, mezők, feny-

vesek magasán, hogy csaknem megcsókolják az eget, — telve lombkoronával, virágokkal, buja fűvel; itt-ott egy-egy nyáj, egy-egy, pásztor-kunyhó, a hol azokra sirva siró és szilaj kedélyvel nevető dalók születtek. Csak ilyen vidéken teremnek ilyen dalok.

Mindez rám nézve az ellentét varázásával hat. Olyan különös. S az ellentét látom az emberekben is, s a mi engemet mindenek felett érdekel: a nőkben. Az én világos szőke hajamhoz és kék szemeimhez szinte jól illő ellentétet képeznek a székely nők, sötétebb árnyalatu arcokkal s fekete szemekkel. Ezer szerencsém, hogy az én jó barátom is szőke, így legalább nem vagyok olyan „egyedül”.

Voltam már egyszer itt, de hát akkor — gyermek voltam. Jól emlékezem, hogy a fenyvesek aljában fekszik a homoródi fűrdő. Már nem vagyunk messze. Alkonyodik s mire a nap elbukik a fellegek mögött, beérünk a fűrdőbe, hová én olyan szívesen megyek. A koozi lassan, a lovak elkábult fölvel ballognak fel a meredek hegyoldalon; nincs már nagyon meleg, itt az alkony. Ez és a hajnal poezise a napnak. S az alkony, különösen itt, a fenyvesek e rengetegében leirhatatlanul szép; ebben a méla csendben, e szép vidéken talán még a nap is bájosabb mosolylyal vesz bucsut a világtól, mint más helyen. Elnezem e képet, elgyönyörködöm benne soká. . . soká. . .

(Vége köv.)

minden tőlünk elvont forintot hibául róvunk fel oly az érdekekben, melyért ez idő szerint az erdélyi kultur-egyesület van hivatalba minden erejét harozba vinni.

Oáz a sivatagon.

— A kolozs-barakkai iskola zárónapja. —

Kolozsvár július 6.

Ennek a különben vadregényes, bércezes kis hazának van egy sivatag-féle terület része — úgy nevezik: Mezőség.

Mikor a keleti vasutat építették, holmi partikuláris érdekek kedvéért átszelték ennek a kis sivatagnak egy részét vasutal, s mert ennek nyomán rendezni azt élet támad, elhagyott helyek megerősödnek, így történt, hogy azon a vonalrészén, amely Kolozs-Karától Gyéresig terjed, az időközben, s legfőképp a milliókba került kolonizációs kedvéért, vasuti munkások által elhelyezése végett ugynevezett barakkok épültek, s időfolytán az teleppé nőve ki magát, ma ama hely nem is annyira vasuti munkások telepe, mint inkább a magyar kultúrának nagy szerepre hivatott fókusa.

Azon a telepen egy lelkes és fáradhatlan embernek Marchart József vasuti főmérnöknek kezdeményezése és kitartó munkássága következtében nem csak a természet szűkmarkúsága lett kipótolva, hanem megehelyezte a magyar kultúrának is.

Ez a derék ember valóságos kis paradíszot teremtett ez elhagyott vidéken. Riadásul ebben a paradíszban megalkotta a kolozs-barakkai elemi iskolát.

Ma ez a telep gyorsan fejlődve és gondolatok, egyike ama vidék legzesebb pontjának. Nem diósekszik a természet pompájával, de annál jobban díszíti az emberi igyekezet és kitartás munkáját.

Nekem már harmadikban volt alkalmam belepillantani a vasuti telep, — a kis paradíszos rejtekeibe. A hányzor ott voltam, gyönyörrel töltöttem el szívem az emberi szorgalom és szép tanulmányok szemlélését. A mi azonban leginkább meglepett, az az iskola, mely e helyen a szó teljes értelmében kultur-szükségletet pótol és fényes sikerrel szolgálja a magyar kultúra ügyét.

Ötömmel mentem ez évben is az iskola záróvizsgálatára, s ha kétségem lehetett ennek fennmaradására és jövője iránt, e kétség legújabb tapasztalataim után teljesen eloszlott.

Azok az adatok, melyek az iskoláról az iskolaszékek által szerkesztett értesítőben foglaltak — érthetően beszélnek az iskola fontosságáról és kultur-missziójáról.

Ide ígatók belőlük néhányat.

Az erdélyi Mezőség egyik elrejtett völgyében — az államvasutak keleti vonala kolozsvár-gyéresi szakaszán fekvő Kolozs-Barakk telepen — egy nemes gondolkodó férfiú által csak néhány hason nemeselemű barátának támogatásával, parányi eszközökből létesített elemi iskola, már fennállása első évében igazolta a hozzáfűzött reményeket, s oly áldásos alkalmat nyújtott, hogy annak fennmaradását és továbbfejlődését amaz elhagyott vidék lakóira nézve méltán szellemi életszükségletnek kell tekinteni.

A most lefolyt második működési év az iskola ezen áldásos hatását egy újabb, t. i. hazafiasan nemzeti irányban is fényesen igazolja, s az öröm és büszkeség érzetével mondhatjuk, hogy kis iskolánk ezen tulajdon idegen nemzetiségű területen a magyar nemzeti kultúrának valóban éber és hatályos előrése lett. A növendékek egyharmada ugyanis a román nemzetiséghez tartozik és 21 beiratkozott román gyermek közül, mikor az iskola küszöbét átlépték, 11-en

egyetlen szót sem értettek hazájuk nyelvéről, s ma, részben alig 10 hó után egy sincs, ki közülük teljes folyékonyan beszélne a magyar nyelvet, s egy sincs, kinek fogékony lelkébe be ne volna oltva a közös édes hazának szeretete.

Az 1886—87-ik tanévre beiratott 73 növendék, 56 fiú és 17 leány. Szemben az első évi összesen: 47 létszámmal, tehát 26 al több.

A folyó iskolai évben már az 5-ik elemi osztály is felállítván, az iskola — felette kimért anyagi viszonyai dacára is — egy lépéssel közelebb emelkedett ahhoz, hogy egy teljes, a népoktatási törvény szellemének egészen megfelelő elemi iskola színvonalát elérje.

Szellemi hatása tekintetében pedig iskolánk méltán számíthat különös figyelembe vételre, mert egyfelől Bánffy Hunyad, másfelől Gyéres a két végpont, — nem is említve a távol Brassó megyei Földvár, honnan szintén 2 növendék nyert oktatást és ellátást — tehát több, mint 100 kilométerre terjedő vonal az, honnan a növendékek az iskolát látogatják.

Ily hosszú vonalon, s a vasuti szolgálat természeténél fogva, városok vagy falvaktól távol elszórt, több mint 40 család gyermekeinek nyújtatik alkalom a legszükségesebb szellemi kiképzetéshez s ugyanannyi szülő lelkéről vétetett le a nyomasztó gond, hogy gyermekeik tanítását teljesen nélkülözniük kelljen.

De nemcsak a vasuti alsóbbrendű alkalmasságok gyermekeit emelte keblére iskolánk, hanem a Mezőség közeli vidékeiről s nagyrészt román ajkú gyermekek is számosan nyertek itt magyar hazafias szellemben gondos oktatást. Így Apahidáról 2, ezek közül egy német, Kara községből 7, ezek közül 6 román ajkú, Kolozs városából egy horvát nemzetiségű, Boos faluból 4, mindannyi román, Pata telepről 1, a Virágosvölgyön teli tanácsokról 4, ezek közül 2 román s végre Indal faluból 1 román ajkú gyermek látogatta iskolánkat.

A növendékeknek ily távol vidékről összeseregését — az iskola fennállásának is csaknem egyedüli alapját képező életemter segélyével fenntartott, s elemi tanítással kapcsolatosan, talán egyedül álló — internatusunk tette és teszi lehetővé, melyben ez évben átlag 36—38 gyermek nyert gondozást és ellátást, a kik csak a hét végén térnek haza otthonukba, hogy a hét első napján újból visszatérjenek az iskola szellemileg és a szó szoros értelmében testileg is tápláló keblére.

A gyermekek naponta háromszor tápláló meleg ételben, egészséges és tisztán tartott, telen jól fűtött szobákban, tiszta ágyakon, teljes gondozásban részesítve, egy-egy gyermek ellátási költsége átlag havonként alig két forint költséget igényel.

Az egészségügyi teendőket ez évben is tek. dr. Lengyel Gyula és dr. Adorján Jenő pályorvos urak díjtalanul igérettek ellátni, de Istennek hála, növendékeink között betegség nem dult s egyetlen kis áldozóját sem vesztette el oltárunk.

Az iskola melynek alapvagyonára még nem elég arra, hogy jövedelméből a fenntartási költségek fedeztetéséig lennének — jó részben a közönség áldozatkészségéből tartatik fenn.

Ez évben az iskola részére tett adományok összege 481 forint 28 krt tesz. Az alap vagyon 4207 forint 96 krt. Az évi költség 1115 forint 78 krt tettek.

Tanuló volt az első osztályban 39, a másodikban 22, a harmadikban 6, a negyedikben 2, az ötödikben 4, összesen 73, ezek közül 21 román, 50 magyar, 1 német és 1 horvát ajkú.

Az itt részletezett adatok élénken bizonyítják azt, hogy ezen iskola e helyen

nem csak ideiglenes szükségét pótol, hanem méltó arra, hogy fennállása nagy időkre biztosítsa.

Kiváló szerencsése az iskolának az a buzgó és tevékeny iskolaszék, amely gondozza és az a derék ifjú tanító Bácsi Frigyes, a ki igazán minden díszretnen felül álló munkát végez a gyermekek tanítása és hazafias szellemű nevelése által.

Az iskola záróvizsgálata e hó 3-án tartott meg. Az iskola székek által meghívottak közül mintegy ötvenen vettek részt s kedves ünnepélyen jobbra tanúgy barátok, vasuti hivatalnokok és a saját néhány képviselője.

A társaság vasárnap reggel 6 óra után érkezett meg a telepre, s rövid villás reggeli után kezdődött a vizsgálat, melyben az államvasutak igazgatóságát Virányi István felügyelő képviselte, az elnöki tisztet pedig Kozma Ferenc Kolozsvármegyei kir. tanfelügyelője teljesítette. — A vizsgálatot Virányi István felügyelő nyitotta meg, s azt a tanfelügyelő vezette.

A gyermekek elénekelték a Hymnust s a vizsgálat rendén bizonyosságot tettek arról a sikeres oktatásról, melyben derék tanítójuk részesített.

A vizsgálat déli egy órakeret befejeztével, az iskolaszék ülést tartott a jutalmak odaítélésé felett, s munkájukkal elköteleztél a jutalmak a tanulók között kiosztattak.

Egy-egy aranyat kaptak: Spáda János és Kórodi János, — öt forintot: Bácsi Manó, 3 forintot Bodnár Antal, 2—2 forintot Bodnár Béni, Huszár Endre, Kórodi Anna, Marosán János, Kaló Kata, Pap Katalin, — 1—1 forintot Marosán Mihály, Pap Iakab, Lencsés Lidi, Prodán János, Szabó János, Szabó József, Laozkovics Lajos, Horváth Eszter, Bácsi Kata, Szarka Mari, Moldován György, ezenkívül többek között tanzserek és könyvek osztáltak ki.

Ennek megtörténte után a társaság asztalhoz ült, s kezdődött a közélet, melyet kitűnő hangulat és több talpraesett pohárköszöntő fűszerezett.

Felköszöntőket mondtak Kozma Ferenc, Virányi István, Kacsóh Lajos, Hónig István, dr. Szécs Béla, Szabó Samu, Ajtai K. Albert, Marchart József, Benedek János, Bácsi Frigyes, dr. Zlamál Ágost és többen.

Előd után társas játékok mulattatták a társaságot, mely a késő éjjel indult vissza Kolozsvárra egy kellemesen és hasznosan töltött nap emléket vívén magával.

Tudósításomat mely szűk keretemben alig képes a kedves nap történetét vázolni azzal az óhajjal fejezem be:

Virágozzék, fejlődjék a derék iskola, mely hivatását oly nemesen tölti be.

P. J.

A jászberényi katasztrófa.

Jászberény, július 5.

A már ismeretes katasztrófa áldozatait tíz könnyen sebesült kivételével mindnyájan az Erzsébet-kórházban fektüsznek, halva vagy irtózatossá módon megsebesülve.

Szakács főhadnagy összetépett testtel és összegett arccal fekszik a kórház halottas kamrájában.

Mellette Koller, a szerencsétlen fiatal főorvos, megismerhetetlenül eltorzított arccal. Félarcát és állát összezsugargatta a gyilkoló dinamit. Két lábát szétfeszítette úgy, hogy lábujjait, sőt kilógtak a belek.

Utt fekszik a ma reggel 5 óraker ki-szenvedett Hübner hadnagy is. Arca ép, de teste egyéb része alig. Fél lábát amputálni

kellett. A másik lábán kettős törés van, míg bal karja harmas törést szenvedett.

A halottas kamrában fekszik még három tizedes: Vigand, Majsza és Reiter. Azonkívül két közhuszár: Rukitzky és Kramer.

Balogh hadnagyon külső sérülés alig látszik, de orvosai vagy agyrázkódástól, vagy belső elvérzéstől tartanak, a mi menthetetlenül halált okozná a szerencsétlen, előkelő családból származó fiatal embernek. Most a kaszárnyában fekszik és életéhez kevés remény van.

A többi sebesült a kórházban fekszik gondos ápolás alatt. Számuk mintegy harmincz-harmincötte. Kettőnek közülük amputáltak a lábát és most a legnagyobb kínok közt az élet-halál révén vergődnek.

A többiek, a kik kibírják, bekérelt túrik sorsukat, de többen olykor keserves zokogással vagy jajveszékkelében törnek ki. Az orvosok véleménye az, hogy legjobb esetben 15 marad életben.

Irtóztató ez a szerencsétlenség és városzerte a legnagyobb részvétet keltette. A honvéd legénység színe-java és a tisztikar négy tevékeny, fiatal tagja lő a katasztrófa áldozatává.

A szerencsétlenség után szívszakító jelenetek tártakak élnek. Két közhuszár egymás mellett fektet vérben fetengve. Az egyik erőt vesz gyöngeségén, fölemeli fejét és ily szavakban tör ki mellette fekvő társához: „Ólj meg, vagy én öllek meg!” és visszahanyatlak. A másikat nincs annyi ereje már, hogy teljesítse ezt az utolsó kívánságot, még annyi se, hogy szóljon, csak fölemeli kezét és hadonáz vele, mintha elröppenő lelkét akarná még visszatartani. Aztán lecsapja a vértócsába tenyerét és a félig aludt vér szétesap a környező kőzárba.

A hatonak legutóbbja megsebesült a szörnyű légnyomás miatt, melyet a dinamit szétrobbanása idézett elő.

A betegekhez tizenöt kocsi hordta a vész színhelyéről a kórházba; a nép jajgatva, sirva kísérte őket, mert még ilyen szerencsétlenségre nem emlékeznek vissza.

A szerencsétlen kötelegek iránt is nagy a részvétel a városban, de kivált a négy tiszt tragikus sorsa szült kinos izgatottságot. Mindnyájan hasznavehető tagjai voltak a jászberényi polgári társasátnak is, különösen Hübner és Balogh hadnagyok és Koller főorvos. Szerették, becsülték őket kedves, szellemes modorukért és annak a társaságnak, a hol megfordultak, valódi lelkei voltak. Ma kettő már élettelen testronez, egy a halálal vívdók.

A város hölgyei gyűjtést indítottak, már eddig is szép sikerrel, koszorukra a holnap (szerdán) véghez menő temetésre. A gyászszertartás kétségkívül impozáns lesz és részt fog benne venni Jászberény értelmi közönsége elreláthatólag kivétel nélkül, sőt eljön a honvédelmi miniszter is.

A katasztrófa okán sok mindent emlegetnek. De legbizonyosabb és leghitelesebb az, hogy vétkes könnyelműség volt az oka a hajmeresztő szerencsétlenségnek. Szemtanuk állítása szerint Szakács főhadnagy teljesen mámoros állapotban volt, pedig ő volt az előadó tanár és neki kellett bemu-

tatnia, hogy miképpen történik a robbanás. Egész éjjel mulatott és mámoros fövel jelent meg a gyakorló térer. Az ő vétkes könnyelműségének lettek áldozatai mindnyájan, mert midőn a sietőgő kanóc megégett a kezét, ledobta azt az asztal alatt lévő dinamit-csomóba. Egyébként a vizsgálat fogja bővebben kideríteni az egész dolgot.

A halottak száma eddig nyolcz; a sebesültek e pillanatig mit se javultak és soknál nincs semmi remény az életben maradáshoz.

A honvédség közt a szörnyű eset általánosan kinos izgatottságot szült.

A dinamit robbanás boldogtalan áldozatait holnap délelőtt temetik. A temetésre az egész város rendkívüli előkészületekkel. Elefánti Sándor főpolgármester és Balogh Endre főjegyző a város közönsége nevében ma gyönyörű koszorút vittek a kaszárnyába, a melynek széles selyemszalagján aranytüskékkel van felírva: „Jászberényi honvédeknek.”

A most Jászberényben tartózkodó orvosok szerencsétlenül járt karszűk: Koller főorvos ravatalára tettek koszorút, a város intelligens hölgyei az elhunyt tisztnek, a parasztemegeknek a huszároknak ravatalára küldtek szép koszorukat. A halottakat valláskülönbség nélkül a fehértói temetőben egymás mellett megásott nyolcz méter helyezik el. A lakosság részvéte a szerencsétlenül jártak iránt óriási, a temetés egész Jászberény közönsége meggyelenni.

József főherceg képviselője ében Gróf adlats, továbbá Fejérváry Géza, báró honvédelmi miniszter, államtitkárával, a gyűjtő albatörnagy, Jelenits tábornok és salma törzstiszt hivatalosan bejelentették, hogy a reggeli vonattal a temetésre Jászberényre érkeznek.

A temetés.

Jászberény, július 6.

A dynamitrobbanás által megölt szerencsétlen huszárokat ma délelőtt temették el a katonai és egyházi szertartástól minden kitelhető pompával, de olyan részvétel és annyi szívtépő jelenet között, a mind megfelelt annak a rendkívüli csatastrófiának, melynek Jászberény városa tegnap színhelye volt.

A nyolcz halottat három temetési kocsira és 5 parasztkocsira helyezték. A katonai és egyházi szertartástól minden kitelhető pompával, de olyan részvétel és annyi szívtépő jelenet között, a mind megfelelt annak a rendkívüli csatastrófiának, melynek Jászberény városa tegnap színhelye volt.

A nyolcz halottat három temetési kocsira és 5 parasztkocsira helyezték. A katonai és egyházi szertartástól minden kitelhető pompával, de olyan részvétel és annyi szívtépő jelenet között, a mind megfelelt annak a rendkívüli csatastrófiának, melynek Jászberény városa tegnap színhelye volt.

A temetésre a halottakat roppant néptömeg kísérte ki; s e néptömegben voltak Fejérváry Géza br. altábornagy honvédelmi miniszter, Gróf József lovag altábornagy honvédelmi miniszter, Gyöcsy Béla altábornagy, Heineberg lovag altábornagy, a honvéd lov-

XXV.

— Diána, mit csináltál azok magánál? — kérde Sir Royal rémült tekintettel nézve az előtte oly nagyon megváltozott látnak szép arca.

Mert a család visszatért Fennsík. Megunták London, s Lady Cameron real kivilly vágyott új otthonába, a házasság szerepét játszani. Ugy találta, hogy nagy kímélettel, finomsággal és nemességgel jött el az által, hogy Londonban maradt, addig, míg Diána helyzetének a változása megszokta.

Cameron ur is vágyott haza menni. Londonban, bár milliomos volt, érezte, hogy „Senki”; — Fennsíkben a föld ura a Soarsdale leányok is vágytak ott lenni. Is anyjuk férjhezmenetele által nyert előnyök élvezni akartak.

A család októbernek az első felében tért vissza Fennsík. Szép őszi hónap volt. A nyár melege még nem múlt el; az ősi virágok még nem nyíltak el magukat.

A Diána barátai, Sir Royal, Lady Colwyn és Richard hosszasan érték meg kedvezőnek visszatérése felett. Tudták, hogy mily fájdalmas lesz az neki — mily kevéssé fog esni, ha látja hogy tekintélyt meg gyakorolja, s másodikként érezte magát ott — hol eddig első volt; és megegyezett benne, hogy mindent elkövetnek, hogy változást a mennyire a körülmények engedélytérhetővé tegyék.

(Folyt. köv.)

Én elmentem volna táncolni vele, ha mostohám közebe nem szől. Nem az ő hibája volt, és én igazságtalan voltam iránta. Oh mennyire kívánom, hogy bár ne volna Scarsdale!

Ámbár tekintetével gyakran kereste fel, az ifjú nem közeledett hozzá. A vizsztatásit nagyon kegyetlen volt, és ő egy szót sem szökött többet a leányhoz, míg bucsuzni nem ment hozzá.

E-kor fájdalommal tele tekintettel nézett rá.

— Maga nagyon kegyetlen volt hozzám, mondá; s mélyebben megbántott, mint hogy szavakkal ki tudjam azt mondani.

A leány szíve a szeretet és megbánás érzetével szállt feléje.

— Én kegyetlen vagyok! mondá a legnagyobb nyíltsággal. Sir Lisle, bocsásd meg.

— Én magának mindent meg tudok bocsátani, viszont az ifjú fájdalomtól remegő ajkakkal. — Diána, ne legyen ily kegyetlen hozzám! Szabad Diának szólítanom? Gondolataimban mindig Diána.

— Ha tetszik Diának szólíthat — volt az egyszerű válasz.

— Egész nap arra a boldogságra gondoltam, hogy ma este magával táncolok — mondá Sir Lisle. Diána, sok féle kedélyálatotában láttam már, és sokféle öltözetben — de ily szépnek a milyen most — soha sem láttam.

E pillanatban Diána elfelejtette hogy Scarsdale és ellenségének a rokona; csak azt tudta, hogy az a szép esengő barna arca az egész világra, csak azt tudta, hogy a reá néző sötét szemekben a szerelem tüze ég.

Sir Lisle, attól tartott hogy őn hizeleg jegyezt meg mosolyogva.

— Diána, hozza helyre hibáját —

voltak függesztve, s a Lady Cameron megjegyzését nem látszott észre venni. Bálványának az arcokifejezése kötötte le minden figyelmét, — a szép szájj vonalai hidegek és büszkék voltak.

Diána a mostohája beavatkozását rossz neven vette.

— Diána, mondá Lady Cameron a legnyájásabb modorával, táncoljon Sir Lisle. Az csak boldogság amit ő magáról mond, ne higgye neki.

Ha nem szől, Diána bizonyosan elment volna vele táncolni. Ő maga is vágyott arra; de miután a mostohája beleavatkozott, elhatározta hogy nem megy.

— Köszönöm, mondá hideg udvariassággal, a miért mostohája szeretete volna jól megérteni, de én —

— Diána, maga nincs e táncra lekötve, kiálta Lady Cameron.

— Sir Lisle, kérem mentsem fel a táncotól anélkül, hogy okát adjam, hogy miért, mondá Diána.

Sir Lisle meghajította magát, s arccán a fájdalom és meglepetés kifejezésével távozott.

Lady Cameron haragosan fordult a leányhoz.

— Nekem úgy tetszik, hogy maga a jó nevelésnek még az első szabályait sem tudja, mondá.

— Ugy valószínű, hogy az utolsót sem fogom tudni, viszont Diána.

S otthagya mostoháját ki végzetlenül bosszankodott, hogy kedves rokona ilyen méltatlan bánásmódban részesült.

Diána nemsokára meglátta Sir Lislet, ki a virágházba távozott; arca nagyon szomorú volt.

— Fájdalmat okoztam neki, gondola Diána,

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.

